

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Noveller og andre fortællinger

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Noveller og andre fortællinger", i Goldschmidt, M. A.: *Noveller og andre fortællinger*, udg. af Thomas Bredsdorff , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 323. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-goldschmidt02t-shoot-idm140068783992176.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Noveller og andre fortællinger

Avrohmche Nattergal

Efter selvstændig bogudgave med denne titel, 1871. Som dreng så Goldschmidt *Tryllefløjten* på Det kongelige. Det var hans første teaterbesøg. Han kedede sig. »Men i Logen var dens Besidder, en jødisk Billetsjover ved navn Abraham eller Avrohmche med tilnavnet Schnorr, og endvidere sad der en smuk Pige i nedringet Kjole og med et grønt eller blaat Silketørklæde om Halsen. »Vil du have et Stykke Æble, min Dreng?« sagde hun med paafaldende smuk Stemme og delte et Æble 324 med mig. Over 40 Aar efter, i 1869, kjørte jeg paa Jernbanen mellem Hannover og Kassel. Jeg var ene i Coupéen, det blev mørkt, jeg kunde ikke læse, og da jeg begyndte at kjede mig, søgte jeg efter Noget at fortælle mig selv; men intet Sammenhængende frembød sig. Paa en Station steg en ung Pige ind i en Coupé nær ved mig. Jeg kunde ikke se hende, men hørte hendes klare Stemme sige Farvel til dem, der havde fulgt hende. I samme Nu, ved Lyden af denne Stemme, sprang Logen, den unge Pige, Billetsjoveren frem i mit Sind og formede sig under deres hastige Fremtræden til Billeder jeg aldrig havde seet: den unge Pige blev til Emilie, Billetsjoveren blev Avrohmche Nattergal, der fik en Fader, en Fortid, Venner og en Skjæbne, og den hele Historie fik jeg fortalt og lært udenad, inden jeg kom til Kassel (rigtignok med Undtagelse af Slutningen, de syv sidste Sider, der give Fortællingen Mening og Symbolik; de toge et Aar). En bekjendt Læge her i Kjøbenhavn har oftere været ilav med mig for at faa Oplysning om, hvorledes Noveller blive til i en Forfatters Hjerne; her er nu i al Ubetydelighed et Exempel; men jeg troer rigtignok ikke, at det oplyser, eller overhoved at det, der bliver søgt, kan oplyses; thi endskjøndt Stof og Anledning er atomistisk tilstede i Sindet, bliver det Egenlige, den Magt, der samlende griber ind, skaber, giver Liv og Farve, lige skjult.« (*Livs Erindringer og Resultater* I, udg. M. Borup, 1965, s. 74).

123

dum: stum. - *orthodox(e)*: rettroende. - *bene vixit (...)*: ændret citat fra den rom. digter Ovids (43 f.v.t. - 17 e.v.t.) *Tristia*, 3,4,25. - *Sabbatlysene*: lys der brænder helligdagen over.

124

Associé: medejer. - *rimeligt*: sandsynligt.

125

air: fornemt anstrøg. - *Pretension*: prætention, indbildskhed. - *Kaftan*: lang overklædning for mænd, især brugt af ortodokse jøder. - *Geschäft(et)*: ty.: forretning. - *virksom*: aktiv.

126

Meschuggàs: galskab.

127

Billetsjouer: billeshandler, der køber billetterne i bundter og sælger dem enkeltvis foran teatret.

128

Kavai: lang kappe med stor krave eller slag.

129

Mdm.: madam, fru. - *Kong Midas' Barber*: gr. sagn om kong Midas, der som en straf havde fået æselsører, men ville holde skammen hemmelig. Hans barber kunne ikke bære sig, men måtte fortælle hemmeligheden i det mindste til sivene. - *rimeligvis*: sandsynligvis. - *Firskilling*: se n.t.s. 22.

130

rare(e): køn, tiltalende. - *Felbereder*: garver.

132

Svend Dyrings Hus: romantisk folkevisetragedie (1837) af Henrik Hertz med musik af Henrik Rung. Citatet og scenen, de diskuterer s. 133, er fra stykkets slutning, hvor den ulykkeligt omgifte Svend Dyring får besøg af genfærdet af sin afdøde hustru af første, lykkelige ægteskab, Helvig. - *Den Stumme*: - se n.t.s. 41. - *Slummer-Arien*: 325 kulminationen af operaens mikstur af kærlighed og politik, begyndelsen af 4. akt, hvor Fenella, der er blevet forført og har fået tungen skåret ud, så hun ikke kan sladre, sover, mens hendes bror

holder vagt, og hendes forfører, folkets undertrykker, nærmer sig, på flugt for det oprørske folk. - *Raptus*: (kortvarigt) anfald af begejstring.

133

justement: fr.: netop. - *Jeg vil gaae*: dvs. i teatret.

134

det stegte Æble (...) *ristet*: elskeren i *Svend Dyrings Hus*, ridder Stig, rister (dvs. indridser) runer i et æble for at kaste det i skødet på den, han elsker ugengældt. Efter folkevisetro er det et magisk middel, som vil vække modtagerens kærlighed til afsenderen. Fru Sass kender ikke denne brug af ordet 'riste' og opfatter det derfor som ensbetydende med 'stege'. - *Guldborg*: Svend Dyrings anden, onde hustru.

135

Jaconet(s Kjole): tyndt, blødt, storvævet bomuldsstof; gaze.

136

sympathetisk: indfølelse. - *Alle de smaa Billeder (...)*: fra visen »Agnete og Havmanden«, *Danmarks gamle Folkeviser*, nr. 38.

137

billig(t): passende.

139

Schema Jisroel: Hør, Israel! - *verschwärtzt(er)*: ty: formørket. - *endnu (Børn)*: endda, dvs. oven i købet. - *op med*: komme frem med, vedstå (offentligt). - *Prostitution(en)*: latterliggørelse.

140

Hundetand: hjørnetand.

141

Lærke: flad brændevinsflaske. - *Halvpægleglas*: glas, der rummer 1,2 dl. - *talmudisk Tale*: billedlig tale; dannet af ordet 'Talmud', betegnelse for samlingen af jød. traditionsstof efter 'Toraen', Mosebøgerne, og gennemsyret af billedlig tale. - *Oprørsscenen i »den Stumme«*: se n.t.s. 41.

142

Tvedragt: splittelse. - *besynderlig*: særlig.

144

betænke: overveje. - *forandre sig*: gifte sig.

148

Um Gottes willen: ty.: for Guds skyld!

149

verschwärtzte: se n.t.s. 139.